

зя сказати о следующій моделі, випущеній на Запорозькому автозаводі – ЗАЗ-968, хоча, конечно же, у машини були и свої недолатки.

Цебренько А. В.
ХАТТ ім. С. Орджонікідзе

ХАРКІВСЬКИЙ ВЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ – М. С. БОКАРІУС

Пам'ять людства недосконала та несправедлива, а тому найбільш самовіддані та великі благодійники нашої країни забуті. Іноді про них згадують, але це відбувається майже непомітно для населення країни. Ім'я Миколи Сергійовича Бокаріуса знаходиться серед тих, про кого згадують переважно під час визначних, ювілейних дат. Досліджували біографію та наукову діяльність М. С. Бокаріуса: М. Бокаріус, В. Бондаренко, В. Лісовий, Ж. Перцева, В. Ольховський.

На сьогоднішній день судово-медична та криміналістична експертиза в Україні має досить високий рівень розвитку. Значний внесок у розвиток якої в свій час зробив М. С. Бокаріус. Вчений народився в 1869 р. у м. Феодосія, іноді трапляються згадки й про одеське походження. Одразу зазначу, що прізвище Бокаріус має як італійське так і скандинавське коріння. «Західні» Бокаріуси провели генеалогічне дослідження і впевнені, що їх пращури потрапили до Криму за часів Катерини II. М. С. Бокаріус дійсно мав зв'язок з Одесою, адже він там навчався в гімназії. І навіть після 5-го класу отримав право на репетиторство.

У 1890 р. він вступив до Харківського Імператорського університету на медичний факультет. Великий вплив на становлення наукових інтересів М. С. Бокаріуса мали В. Ф. Грубе та Д. Ф. Лямбль. Щодо В. Ф. Грубе, Бокаріус свої перші кроки в науковій діяльності зробив під його керівництвом. Після завершення навчання В. Грубе запросив його до хірургічної клініки в якості ординатора. Окрім навчання, молодий та енергійний Бокаріус, виконував великий об'єм організаторської роботи. Під керівництвом професора В. Я. Данилевського він допомагав з організацією сільських бібліотек, а під керівництвом професора Раєвського – працював в комітеті з організації народних читань.

«Неустанно, всегда и всюду служить Родине, служить народу» – девіз, який став життєвим кредо М. С. Бокаріуса. Й він дійсно наполегливо працював в продовж усього життя. В 1895 р. він закінчує університет з

відзнакою, а вже через два роки обирається помічником прозектора на кафедрі судової медицини. Мав стрімку кар'єру. Після захисту дисертації отримав звання доктора медицини та став приват-доцентом. Відкрив приватний курс по кафедрі судової медицини: «Відділ судово-медичних мікрохімічних досліджень для студентів 4 та 5 курсів та для фармацевтів». Науковець був освіченою людиною, і за свідченням родичів володів сімома мовами. В 1903 р. був направлений у відрядження до Берліну, де і почав писати наукові роботи. Наступні відрядження до Німеччини та Австрії були необхідні для надбання досвіду викладання судової медицини.

На початку ХХ ст. судова медицина сформувалася в окрему дисципліну зі своїми методами дослідження. У 1910 р. М. С. Бокаріус обраний на посаду завідувача кафедрою судової медицини Харківського Імператорського університету. В учбовий процес він потрохи вводив дисципліни, які необхідні для судового медика: мікроскопічні та мікрохімічні дослідження речових доказів, практичний курс судово-медичних розтинів та ін. Особливу увагу М. С. Бокаріус у навчанні нового покоління медиків приділяв практичним заняттям. Для того щоб у студентів був необхідний матеріал для розтинів, вчений безкоштовно завідував моргом протягом 19 років.

20-ті роки ХХ ст. для М. С. Бокаріуса були напруженими та плідними. В цей час організація судово-медичної експертизи відбувається на державному рівні. У Наркомі охорони здоров'я України створюють судово-медичний відділ, керівництво якого доручили М. С. Бокаріусу. У листопаді 1923 р. М. С. Бокаріусом був відкритий Кабінет науково-судової експертизи, який у 1925 р. реорганізовано в Інститут. Активна робота вченого на всіх фронтах, дозволила піднятися українській судовій медицині на новий, більш якісний рівень. Саме він упорядкував теоретичну частину більшості дисциплін, які необхідні для судового медика. Ці дослідження залишаються актуальні й на даний момент. Він створив власну школу на досвіді колег з Німеччини та Австрії. Ця людина зробила неоціненний вклад в розвиток судової медицини України.